

GÜNÜMÜZDE YAŞAYAN BEDREDDİN'İLİK VE ERKÂN

Refik Engin

Konuşmamı Şeyh Bedreddin'in bir vecizesini vererek başlıyorum. İbadetin koşulu ve kuralı yoktur, Tanrı her tür ibadeti kabul eder.

Şeyh Bedreddin'sen Günümüze kadar bu yola Baba, Dede, rehber, Saki, Zakir, muhip olarak hizmet eden Hakka yürüyen ve sağ olanlara edeceklerden Hak razı olsun.

Pek çok araştırmacı tarafından hala tartışılan Şeyh Bedreddin'in doğum yeri hakkında aşağıdaki kayıt çok açık delildir.

Samaona yada Samona Türk ağzında Samavna Dimetoka'ya altı Km uzaklıkta Meriç Nehrinden 4 Km içerdedir .Sonraları Samavna ,Simav dan esinlenerek Simavna şeklinde söylene gelmiştir . Kırk pınar Güreşlerinin asıl yapıldığı yer de buranın çayırıları içerisindedir. ¹

Bu inancı pek çok kişi tarih sayfalarında ve siyasi bazı çevrelere çekmek istemelerine rağmen yaşayan Bedreddin'iliği kimse görme ve onun hakkında bir şeyler arama zahmetine katlanmamışlar.

Kırklareli'nin merkeze bağlı Deve çatağı köyünde ki Şeyh Bedrettin'i Kurbancı Dedesi Muzaffer Sevgili ile tanışmamızın ardından bu tarikat hakkında bazı bilgiler almaya başladım. Daha sonra bu gün tarikatın en kıdemli Babalarından Abdal Kısmet Aktaş Baba, Yaşar Yaşa Dede, Habip Özkaynak, Veli Tuna Dede ve pek çok muhip ile tanıştım. Karşılıklı olarak görüşmelerimizin ardından ilk defa 1995 yılında Muharrem ayında eşim ile bir muhabbetlerine katıldım.²

Tüm erkânı görme ve inceleme fırsatını buldum. Bana erkânların da ilk defa resim çekme ve ses kayıt yapma fırsatını bana vermişlerdi. Ardından 1997 yılı mart ayında dostum Bektaşî mürşit'i Dr. Mehmet Şilli Baba Erenler ile bir kurban muhabbetinde ilk defa Bedreddin'i erkânını video kameraya aldık.

Esasında Şeyh Bedreddin'e yapılan suçlamalara ait bir belge Osmanlı arşivinde rastlanmamıştır.

Çok ilginç olduğuna hiç şüphe bulunmayan bu tarihi muhakemenin safahatına dair Menakıptaki bilgilerin dışında her hangi bir resmi bir belgeye sahip değiliz. Muhakkak ki prosedüre uyularak bu muhakemede cereyan eden sorgulama esnasında Şeyh Bedreddin e sorulan ve onun verdiği cevapların yazıldığı veya en azından yöneltlen suçlamaların zapt olunduğu bir sicil kaydı her halde bulunuyordu. Ne var ki bu güne kadar böyle bir sicil kaydına rastlanılmamıştır.³

Şeyh Bedreddin'in Serez' de Nalbantçılar çarşısında asılmasının günümüze kadar zaman biriminde bu inanç BEDREDİN'İLİK olarak devam ede gelmiştir. 1877 büyük göç evveli Balkanlar'da bazı topluluklarında bu inanca devam ettiğini bildiğimiz halde günümüzde bunların sadece AMUCA veya AMUCALAR adlı toplum tarafından devam ettirildiği görülmektedir.

Amucalar, Şeyh Bedreddin inancı kökenlidir. Yani soyu ile bir bağlantıları bulunmamaktadır. Şeyh Bedreddin'in yolu erkânına Kayseri'de iken katıldıkları sanılmaktadır. Elimizdeki arşiv bilgileri daha sonra Kayseri'den Balkanlara ve Kars yöresine dağılan Amucalar'ın günümüzdeki mensupları bunu doğrulamaktadır.

Eğer bazı araştırmacı ve yazarların iddialarına göre Amucalar, Şeyh Bedreddin inancına Balkanlar da girmiş olsaydı, Kars yöresi ve Sivas kayıtlarında Bedreddin muhiplerinden bahsedilemezdi. Çünkü aynı toplum bireylerinin birbirinden ayrı iken aynı inanca girdikleri düşünülemez.

¹ M.Cumhur Çağlarer Töre dergisi .Edirne Komünü ,Zilotes ve Şeyh Bedreddin .Sayı .50.S.42. 2004 .Edirne .

² Kısmet Aktaş Baba 2002 Kasım ,Muzaffer Sevgili Dede 2001 Ağustos ve Yaşar Yaşa Dede 2003 mart ayında Veli Dede 2006 yılında Hakka yürümüşlerdir .Ruhları şad olsun Hak katında hizmetleri kabul olsun. R. Engin)

³ .Ahmet Yaşar Ocak.Osmanlı toplumunda zındıklar ve Mülhidler(15-17 yüz yıllar).S.177,178.

Şeyh Bedreddin'in soyu pek çok yabancı soydan evliliğe girdiği halde ona bağlı olan Amucalar'ın 1930 yılına kadar değil başka dinden kişilerle evlilik aynı toplumdan ve inançtan olmayanlarla bile evlilikler yapmamışlardır.

Törelere göre 7 nesil sayarak kendi toplumundan evlilikler yapmışlardır. Günümüzde halen bu toplumun bireyleri %75 kendi aralarından törelere göre evlenmektedirler. Sözlü kaynaklara göre Amucalar'ın bir kısmı 1868 yılında Abdal Ahmet Baba tarafından Bektaşiliğe girmiştir. Amucalar Halen Bektaşî(Balım Sultan Erkânı) Şeyh Bedreddin'i ve Sünni inancına devam etmektedirler.

Günümüzde Şeyh Bedreddin'i muhipleri kendileri Alevi olarak niteleyenlere karşıdır. Çünkü Şeyh Bedreddin kendisi Seyit değildi. Ama Mürşidi Ahlâtlı Hüseyin'den el aldığı için bir nevi Seyit'ten el alan idi. Günümüz de Şeyh Bedreddin liderleri soy gütmekle birlikte merhum Kısmet Aktaş baba'nın da sağlığında yolun yürümesi için ehliilere de babalık verilmesini onaylamasıyla günümüzde bu uygulama sorun yaratmamaktadır. Bunu halen sağ olan İstanbul'da Davut Kandemir ve Ali Karalı ile Kırklareli'ne bağlı Lüleburgaz ilçesinin Turgut Bey Köyünde ikamet eden Levent Aktaş Babalarda kabul etmektedir.

Şeyh Bedreddin'iler Manevi Seyitliği kabul etmiş ve günümüze kadar uygulamışlardır. Manevi Seyitliğin başlangıcı Şeyh Bedreddin'in mürşidinden el almasıyla başlamıştır. Günümüze kadar aynen gelmiştir. Halen var olan baba sayısı 3 olmakla beraber bu sayı her zaman en az 4 olarak var olmuştur. Bu sayının 4 ten fazla olmayacak diye kural yoktur. Şeyh Bedreddin erkânındaki bir kayıta Kara oğlu Abdal Ahmet Babam döşedi bu postu ibaresinden yola çıkarak ve araştırmalarımın Kara oğlu Abdal baba'dan sonra Amucalar'da 2 soy Abdal ve Hacı Tahirliler olarak bu görevi yerine getirmişlerdir.

Her iki soyun mürşitleri erkâna göre 7 yılda bir Yük indirme yani hizmet tazeleme yapmaktadır. Bunun için Abdalların 1 ve 2 numaralı babaları ile Hacı Tahirlilerin 3 ve 4 numaralı babaları ile bu Yük İndirmeyi uygulamaktadırlar.

Bedreddin'ilik halen kendine özgü erkânı ile devam etmektedir. Bu ne Bektaşî erkânına ne de Alevi erkânlarına benzemektedir. Bazı kitaplarda Amucalar'ı inceleyenler tarafından Bektaşilere benziyor demeleri yanlıştır. Çünkü halen Amucalar'ın tümü aynı töre ve geleneği uyguladığı için bu yanlışa gidilmiştir.

Burada esas ilke töredir. Yani eskilerin deyimi ile İL GİDER TÖRE KALIR prensibi uygulanması sonucudur. Erkanlarda bazı eksikler ve kısaltmalar olmasına rağmen günümüze kadar ulaşan bir Bedreddin erkânı bulunmaktadır. En büyük özellikleri de Bedreddin muhiplerinin musahipliğinin olmaması ve mutlaka bu yola gireceklerin evli olması gerekmektedir. İbadet kısmında şeyh Bedreddin babaları ve dedeleri ŞEMLE denilen bir başlık kuşanırlar. Buna Gül denilmektedir. Hatta gül o kadar bu toplumun parçası olmuş ki Bulgaristan da 1877 göçüne kadar geçimlerin büyük çoğunluğunu Gül Yağı ticareti ile karşılamışlar. Şeyh Bedreddin i ziyaret eden toplumlar Amucalar'a GÜLSENI lakabını takmışlar. Halen halk arasında Gülşeni ve Gülşani lakapları ile anılmaları yine de bazı araştırmacıların İbrahim Gülsenin'in tarikati ile bağlantı kurmalarına yol açmıştır. Günümüz de Şeyh Bedreddin siyasi düşünce olarak yansıtılması ve sağ ve sol odaklarca yanlış yorumlanması bu inanca sahip olanları üzmetmektedir. Siyasi yönü ile değil inanç yönüyle tanıtımı yapmak ve tanıtmak istiyoruz. Siyasiler gelip geçici ama inançlar binlerce yılın devam ede gelen olgularıdır.

ŞEYH BEDREDDİN ŞİPKA'dan girip Serez 'de tutuklanıyor. Ardından oraya kadar bir insan seli akmış. Oradan da Nevrokop alçağına uzanıyor. Nevrokop şuan Bulgaristan 'ın Yeni Zağra ya bağlı bir ilçesidir. Nevrokop yakınında bulunan köyler, KURUŞUVA, ZAPNİSTSA, ŞALŞTE imiş. ZIRNOVA ovasında yakalanıyor.(Nevrokop Alçağı denilen yerin bu Zırnova ovası tarafında bir yer olduğu anlatılıyor.) Burada alçak kelimesinin kullanılması iki şekilde olabilir. Birincisi Bedreddin'in yakalandığı yer, yerleşim yerlerinden daha aşağıda olduğu için olabilir. Günümüzde halen yer adlarında alçak adı derin dar ağaçlık derin vadi, dere yataklarına denilmektedir. İkincisi ise Bedreddin'i yakalanmasına mani olamadığı için o yerin uğursuz yer anlamında bir kelime olarak kullanılmış olabilir .Aşağılama amacıyla kullanılmış olabilir.

Şeyh Bedreddin yakalanınca, belli bir zaman sonra yanında bulunan askere "Evlat ellerimi çözöver de ab dest alıp namaz kılayım diyor. Askerin baba ben. senin ellerini nasıl çözü verim. Çözmek için bahane yaratarak ," Sonra burada su da yok sen nasıl ab dest alıp namaz kılacaksın " diyor. Bakıyor ki askerin korkudan çözmek için

mazeret sıralıyor, o zaman ayağının ökçesi ile yere hafif yere vurması ile orada bir su peyda oluyor. Bu kerametini gören asker hemen onun ellerinin çözüyor. Şeyh Bedreddin 'e isterlerse beni artık öldürsünler ben senin eline kelepçe vuramam diyor. Ardından Bedreddin 'in namaz kılıp dua ettikten sonra askere yeniden ellerini uzatarak kelepçeleri takmasını söylüyor. Askerin, Ben senin gibi bir kişinin ellerine kelepçe vurursam yarın Hakkın Didar'ın da suçlu olurum diyor. Serez şehrine yaklaşıp kadar kelepçesiz getiriliyor. Şehre yaklaştığında Bedreddin kelepçeleri taktırıyor.”Sen memursun benim sonum belli sen kelepçe vursan da vurmasan da bu sonucu değiştiremezsin “ diyor. Kısa göstermelik sonucu önceden belli bir muhakeme ile Serez de asılmasına karar veriliyor. Asmaya tutturulduğunda 3 defa ip kopuyor. O zaman Bedreddin koynundan deve yününden bir ip çıkarıp kendisini bununla asmalarını istiyor. Orada buluna tüm her kez e Benim artık günüm dolmuştur hiç kimse bunu bahane edip taşkınlık yapmasın diyor.

Bedreddin' in asılması ardından ona sevenleri asıldığı yerin tam karşısında yere bir türbe inşa ediyorlar. Bedreddin' in yakalandığı zaman ellerine kelepçe vuran asker sağlığında vasiyet ediyor,” BEN ÖLDÜĞÜMDE BENİ ŞEYHİN TÜRBESİ KAPI EŞİNİN ALTINA GÖMÜN, ÇÜNKÜ BEN BÖYLE BİR KİŞİNİN ELLERİNE KELEPÇE VURDUM ” diyor.

Askerin ölümünden sonra bu vasiyeti yerine getiriliyor, ama onun üzerine basıp geçme yerine ona niyaz edip eşige basmadan yanından geçiyormuş. Halkın Bedreddin 'in kerametini gören onun ermişliğine şahit olan kişi olarak hep saygı duyulmuş.⁴

Bedreddin 'in Yunanistan'daki türbesi açılarak kemikleri 1924 yılında İstanbul a getirilirken bu askerin naaş'ını da oradan başka bir yere taşıyıp taşımadıklarını bilemiyoruz. Belki de hala o askerin mezarı bilinmediği için tekkenin eşigi altında gömülü orada kalmıştır. Şuan Serez de Bedreddin tekkesinin akıbeti hakkında Bedreddin muhiplerinde tam bir bilgiye rastlayamadık.

Şeyh Bedreddin gül, kokusu tarikat sözü hatta bir deyim gibi yerleşmiştir. Bedreddin'i bazı köylerimizde genellikle Bektaşiler arasında Bedreddin' ilere SOFYAN diyenler de vardır.

İlk önceleri GÜLŞENİ veya GÜLŞANİ lakabının nereden kaldığını sorduğumuzda net bir cevap alamadık. Daha sonra Bedrettin'i Babalarından Kısmet Baba bize yeterli şu açıklamayı yaptı.(Kısmet Baba 2002 Kasım ayında Hakka yürümüştür. Ruhu şad olsun)

GÜLŞENİ lakabının hikâyesi.

Bu gün nasıl bazı tarikat liderlerinin kabirleri ziyaret ediliyorsa o günlerde de Şeyh Bedreddin' in türbesi pek çok kişiler tarafından ziyaret ediliyormuş. Buraya gelen AMUCA KABİLESİ Bedreddin' i muhipleri kestikleri kurbanların yününden ördükleri eşyalara GÜL motifleri işliyorlarmış. Bunları da Bedrettin'in türbesine bırakıyorlarmış. Zamanla türbenin pek çok yeri gül motifleri ile dolmuş. Öyle ki bu desenler, kilimlere yağlıklara, her tür eşyaya yansımış. Bedrettin'i tarikatında mensup olanlar hâlâ, gülü Şeyh Bedreddin, gülün kokusunu tarikat diyorlar. Zaman içinde bu topluluğa mensup kişilere GÜL SEVENLER GÜLÜ SEVENLER, GÜLCÜLER, anlamına gelen GÜLŞENİ (GÜLŞANİ) denilmeye başlanmış.

ŞEYH BEDREDDİN' İ TARİKATINDA MİRAC.

Mirac konusu açtığımızda miracın Bektaşilerden farklı olarak düşünülmediğini gördük. Muhabbet esnasında söz miraçtan açılınca Kısmet Baba, Hazret i Âli'nin HAK BENİM Dİ AMA GEÇTİ OTURDU SECCADEYE MUHAMMET oturdu demişti.

Ali'nin Muhammed' e diyeceği yoktu. Birincisi Peygamberdi ikincisi Kayın Pederi üçüncüsü Amcaoğlu idi. Miraç dönüşü Muhammed gelip posta oturduğunda Ali'nin kerameti de vasıl olduğundan Hazret i Muhammed'e Hazret i Hazret i Ali benzini sarı gördüm deyince Hazret i Muhammet buraya gelirken önümü bir aslan kesti çok yol aradım onu geçene kadar onun için korktum diyor. En sonunda parmağımdaki yüzüğü verdim (Hatemi) ancak gelebildim diyor.

Ali o zaman hatemini görsen tanır mısın diyor? Peygamber ben Hatemi'mi tanımam mı diyor. O zaman Ali Hatemi ağzını açarak dilinin ucunda gösteriyor. O zaman Muhammed ve Ali ayağa kalkıp Musahip oluyor. Orada bulunanlar hep bir ağızdan MİRACINIZ KUTLU OL SUN diyorlar.

Bizim de yolumuzda EY CANLAR GEÇTİNİZ Mİ GEÇENDEN dememiz bu olaydır. Bunu Hazret i Ali kırklardakilere soruyor. Bizde meydan kırkların meclisi olduğundan tüm canlara sorarız. Orada Hazret i Ali bu cümle ile Kırkların gönlünü rızasını alıyor.

⁴ Kaynak kişi.Kısmet Aktaş. 1929-2002 Turgutbey/ Lüleburgaz .İlkokul.Yaşar Yaşa .1917. 2003 .Devletli ağaç .Kofcağız /Kırklareli. İlkokul

Şimdiye kadar Şeyh Bedreddin'in sadece bıraktığı eserleri ve hareketli bir yaşamı dile getirilmiş, günümüze kadar yaşayan inancının erkânın yazılı kayıtlarda anlatılamamıştır. Kısa da olsa Şeyh Bedreddin erkânından bazı bölümleri aktarmak istiyorum.

ŞEYH BEDREDDİN YOLU ERKÂNIN DA NASİP ve İKRAR ALMA.

Şeyh Bedreddin 'i muhipleri yakın zaman kadar muhabbetlere gelirken birer elma getiriyorlarmış. Günümüzde yeni nasiplilerin bu ayrıntıyı pek bilmediklerini görmekteyiz. Biz Amucalar araştırmamızda ve Şeyh Bedreddin erkânı araştırmamızda Amuca Kabilesi mensuplarının Şeyh Bedreddin'i tarikatından evvel Abdal Musa Bektaşî si olabileceğini ispat etmek için bazı verileri sıralamıştık.

Abdal Musa yanında bulunanlara her yemek sonrası yakınında bulunan her hangi bir ağaçtan elma getirilmesini söylemiş. Buna muhipleri o ağacın elma ağacı değil demelerine rağmen gidip o ağaçtan iki elma getirmelerini söylemiş.

Abdal Musa'ya Kaygusuz'un gelmesinden sonra Kaygusuz bir gün eline verilen Babalık icazetini yediği yemeğin içine doğrar ve yer. Muhipler bunu Abdal Musa 'ya şikayet ederler. Abdal Musa da bunun neden yaptığını huzuruna çağırıp sorduğunda biz sizin verdiğiniz icazeti elimizde değil gönlümüzde taşıyoruz diye cevap verince Abdal Musa Kaygusuz a bir postta iki Aslan olmaz deyip ona yeni bir yer bulmasını ister. Kaygusuz pirinden ayrıldıktan sonra yol boyunca nehir i takip ederek yolda giderken pirinin yaptığı gibi her ağaçtan elma toplatmış. Birazını da nehir e silkelettiriyormuş. Bu elmalar pirinin dergahına doğru gidiyormuş.⁵

Bu olay sonrası tarikat muhipleri de meydanlara gelirken ellerine birer elma alır olmuşlar. Hatta elma için bir nefesin olduğu söyleniyor. Ezberden ilk kıtasını ancak hatırladıkları için bu kadarını yazıyoruz.

Elma seni her dem taşlarlar
Dalından keser köküne haşlarlar
Cümle günahın orada bağışlarlar
Etin Fatma ana kabuğun Kamber⁶

Yukarıdaki elma nefesi dörtlüğü bize bu nefesi bulmamıza yardım etti. Nefesin tamamını .yazıyoruz.

Cahit Öztelli Elma hakkında Bektaşî Gülleri eserinde şu kayıt vardır.

Alevilerde elma kutsaldır. Cebrail Muhammed ten af dilemek için tercüman yani kurban olarak elma verdiğinden , bu yemişi kutsal sayarlar .ayn-ı cemlerde bu olayı temsil etmek için koyun boğazlar gibi elma kurbanı yapılır.

Cennetten Ali'ye bir nida geldi
Ali'ye tercüman gelen elmalar
Ali kokladı hem yüzüne sürdü
Ali'ye tercüman gelen elmalar

Elmasın elmasın rengini boya
Meyveni yerler de dalın taşlarlar
Sultan olan kulun bağışlar
Ali'ye tercüman gelen elmalar

Elmasın elmasın rengini boya
Cümle melaikler donunu geye
Kadrini bilmeyen kabuğun soya
Ali'ye tercüman gelen elmalar

⁵ Kaynak kişi. Kısmet Aktaş.1929 –2002 Turgutbey Kırklareli .İlk okul.

⁶ Kaynak kişi.Habib Özkaynak.1932 Deve çatağı. Kırklareli .İlkokul.

Elmasın elmasın misk ile anber
Kokuna birikir cümle peygamber
Etin Fatma ana kabuğun Kamber
Ali'ye tercüman gelen elmalar

PİR SULTAN ABDAL ım vahdettir vahdet
Çiğidinden oldu Düldül gibi at
Bir adın seyfullah okunur âyet
Ali'ye tercüman gelen elmalar⁷

Nasip alacakların ab destlerini kendileri alıyorlarmış. Nasip erkânı başlamadan evvel orada bulunanların tümü bir birinden rızalık alması gerekmektedir. Namazlar kılınır çıraklar uyarılır, Şemleler kuşanılır. Nasip alınırken Bektaşilikte ki gibi üzerindeki bazı çiğnet eşyalarını çıkarılması diye bir kuralın olmadığını söylenmişti. Ama bu yola girenin ziynet eşyasını sergilemesinin olmayacağı için çıkarılması iyi olur deniliyor. Kesin bir kural konulmamakla beraber yolumuzda mal zengini değil gönül zenginin var olması gerektiği için genellikle süs ve takılara yer verilmemektedir.

Bektaşiliğin Balım Sultan erkânında nasibe getirilen canlar kapıya getirildiğinde rehber kapıyı üç defa çalar içerden mürşidin rızalığı içeri girer. Böyle bir uygulamanın Şeyh Bedreddin i erkânında olmadığını söylediler. Nasip alacakların mutlaka evli olmak şartı ile mürşit huzuruna pençeli aba duruşu ile gelirler, niyaz yaparlar.

Baba burada nasip alacak eşlere “ EY CANLAR YOLUMUZA GİRECEK OLAN YENİ CANLARIMIZ VAR diyerek meydanda nasip erkânına başlanır. Bunları rehberlik yapan dede getirir ve niyazı onlara gösterir. Onlara tarikata girerken tövbe ettirir. Nasipte erinin elini eşi tutarak mürşit huzuruna gelir. Mürşidin eteğine eri ,erini eline de eşi tutunuyor. Bu arada İKRAR DUASI yapılır.

İKRAR DUASI.

“ Ey canlar ,yeni bir yola giriyorsunuz , kırkların cem 'inde nasip almak için mürşit önüne geldiniz. bundan sonraki yaşantınız da elinize ,belinize, dilinize, eşine,aşına,işine sahip olunuz “ diye nasihat eder.Baba burada yola girenlerden Eline, Beline ,diline, eşine,aşına,işine sahip olacaklarına dair söz alır.(Baba duaya devam eder.)Eğer elinize ,belinize , dilinize sahip olamazsanız evliyaların,erenlerin hışımına uğrarsınız der.

Rehber canlara nasip evveli tercümanı okur ve Mürşit talibe yüksek sesle şu tövbeyi yaptırır.

Bu tövbenin önemi büyüktür. Talip söylediği bu Arapça sözcüklerin anlamını bilmelidir. Bunun ayrıca Türkçe si kendisine mutlaka söylenmelidir .

Tövbe ayetinin Türkçe si .

Bağışlama ve yargılama dilerim. Bütün suçlarıma Büyük Allah'tan bağışlama ve yargılama dilerim. Bütün suçlarım için bilerek veya bilmeyerek ,yanlışlıkla açık ve gizli olarak işlediğim bütün suçlarım için... Bilinen ve bilinmeyen , bilerek veya bilmeyerek işlenmiş bütün suçlarım için tövbeler olsun Tanrım . Sen gizlileri bilici ,ayıpları örtücü ,ve suçları bağışlayıcısın.⁸

Nasipte tüm orada bulunan canların ellerinde Cebrail kurbanları vardır. Cebrail tüm Ehli Beyt yolu erkanlarında Horoz a verilen addır. Dar a kalkılır eksilik duası yapılır. Arada dolular alınır. Nasipte er mürşidin eline sarılıyor eşi de eteğine sarılıyormuş. kalanlarda el ele tutunuyorlar. Bu en son kişiye kadar devam ediyormuş el ele el Hakka tamamlanıyor. Rehber babanın sağ yanında bulunuyormuş. Makamı İmam Cafer post dedesi imiş. Yani rehber dededir. Burada nasipte ve bir yere mürşit geldiğinde 3 gün yol için 1 günde Hak için kurban sahibine ve eşine oruç veriliyor. Orucu tutamayanlar kefareti verip tutturmalı imiş. Bedreddin i tarikatına gireceklere muhakkak evlenmiş çiftler olmaları şartı var ise de bazı kişilerin özel durumu nedeni ile eşi vefat etmiş ayrılmış evlenme yaşı geçmişlere de nasip verile biliniyor. Bir ana baba nasip alırken yetişkin evlatları var ise Ana ve babası ardından nasibe katılabilmektedir. Bir Baba kendi evladına dahi nasip verebilmektedir. Nasip sonrası EKSİKLİK DARINA durulur. Ardından dolular ve şerbetler Saki dedesi ve yardımcılarınca sunulur. Meydana oturuş şekli ve niyaza gelme şekli

⁷ Cahit Öztelli.Bektaşî Gülleri.S. 258

⁸ Noyan Bedri.Bektaşilik ve Alevilik.S 299.

Bektaşilikle hemen hemen aynı şekildedir. Meydanın sağı mürşide göre Erlere ,solu Bacılara ayrılıyor. Yaşlılar eğer geç yola girmiş ise onlara niyaza giderken yaşından dolayı öncelik verilmesi yapılmaktadır. O kişinin o meydanda eksiklik duymaması için Bektaşilerde de yapılmaktadır. Amucalar'ın her iki tarikatımızda da Misafirler her kez den büyük deyip niyaza önce gönderilmesi tüm Trakya da geçerlidir. Nasipte erinin eteğinden eşi tutarak mürşit önüne gelmektedir. Abdal Musahıların nasip almasına benzemektedir. Yola girenlerin hali vakti iyi olanların kişi başına bir kurban kesmesi gerekiyormuş. Nasipte kurbanlar 12 tekbir ile kesilir.

Mürşit nasip erkanı sonrası cana “ Şu an bir bebek kadar masumsun “ deyip ekliyor. Mürşit ile yeni muhip diz dize oturur ve seni sana teslim ediyorum der.

ŞEYH BEDREDDİN 'i erkânında NİYAZ VE NİYAZA YÜRÜMEK.

Lügat anlamına göre Niyaz = Yalvarma dua demektir. Sevilen sayılan kendisine bağıllık duyguları beslenen insana, mürşide karşı yapılır. Bu niyazı mutaassıp düşünce “ İnsana tapma” gibi tefsir etmiş ve yermiştir.

Secdenin aslı saygı ile eğilmektir. Alnı yere koymak değildir. Secde: Namazda ve niyaz ayinlerinde makamlara yapılır.⁹

Tekkeye her gelen muhip can niyazını kılmaktadır. Niyaz eden bir kaç can erli bacılı dahi olsa Baba veya vekil Baba tarafından dua yapılır muamma yapılır.

Bir Bedreddin i meydanı açılması için Mürşit (Baba)veya vekil Baba, Koltuk dedesi Saki dedesi,ve kurbanacı Dedesi olması gerekmektedir. Kurbanacı Dedesi yerine Kurbanacı dedesi yardımcısı veya bu işi vekil en yapabilen biri üsleniyormuş. Bu kişi gelecekte genelde Kurbanacı Dedesi olacak kişidir.

Bu işlem tüm geleceklein bitmesine kadar sürmektedir. Vakitten kazanmak için gelenler ile meydan açılıyor. Vakit kaybı önlemek için meydan açılacağı zaman “Gelenler hazıra gelsin “ denilmektedir. Bu uygulama Amucalar'ın Bektaşilerinde vakit açısından aynen uygulanmaktadır.

MEYDAN kelimesini bu araştırmamızın için de sık sık kullanacağız. .Trakya da Ehli Beyt yoluna gidenlerin toplandığı yere MEYDAN denilmektedir. Toplanılan eve MEYDAN EVİ, Mürşit sofrasına ise MEYDAN SOFRASI denilmektedir.

Bir Bedreddin'i muhabbet evine girerken ilk önce ilk niyaz Meydan evi dışındaki Kurbanacı Dedesine yapılmaktadır.

Baba ya niyaz edilirken, niyaz edileceği an ellerin parmakları bitişik olmamak kaydı ile havaya açıp sonra ters kapayıp yere konulup niyaz edilmektedir. Niçin bu şekilde niyaz edildiğini sorduğumuzda “ TOPRAKTAN GELDİK TOPRAĞA GİDECEĞİZ “ demektirler. Babalara niyaz sonrası el öpülmesinde Baba ehli olana elinin içini öptürüyor. Yani suçu yok ise meydana oturabilir anlamında elinin içini öptürmesi kabul anlamındadır. Bir Babanın ısrar ile elinin dışını verme si o kişinin bir hatası olduğuna dair bir ihtar niyetinde olduğu gibi Baba ibret ol sun diye elini bile vermeyip dışarı çıkarması olayı Trakya da tüm Ehli Beyt tarikatlarında aynen uygulanmaktadır. Bu olaya Meydandan toplumdandan dışlama denilir. Baba ile canların ve canlar arasında görüşmenin 3 defa olması aynidir. (Allah ,Muhammed Ali aşkına) Babanın duası sonrası gelenler dua ardından her kez ile görüşüp bayramlaşıyor. Yani her kez den rızalık alıyor. Bu Bektaşilikte(Babagân kolunda) Nasipsizlere kapalı olan İbadet kısmında Muhip canların hesaplaşmasının rıza alınmasına benzemektedir. Niyazın yapılış şekli Trakya da ki Ali Koç Baba Bektaşilerinin Niyazda alınlarını toprağa değdirmesi ile benzerlik göstermesi ilginçtir.

Niyaza gelecek muhip can, Mürşit postunda oturanı ve meydanı uyarmak için HÜ DOST BABA ERENLER veya Mürşit makamında Baba yok ise vekil DEDE var ise HÜ DOST DEDE ERENLER diye uyarır. Bazen de sadece HAK HÜ denildiği görülmektedir . Bu , orada bulunanların tamamına ikaz niteliğindedir. Niyaza yürünürken kimsenin konuşmaması istenmektedir. Bu yola ve topluma saygı olarak algılanmalıdır.

Bir muhip can niyazın da mürşide 7 defada ulaşmaktadır. 7 sayısı Bedreddin' ilikte Erenlere evliyalardan sayılmaktadır. Yedinci Abdallar duası denildiğinde Erenlere Evliyalardan anlaşılmalıdır. Tasavvuf ta 7 sayısı insan başını yani insanı temsil etmektedir. Yedinci Abdallar dua sı da Hakka eren veya ermişliğine inanılan kişileri saymaktadır.

⁹ Bedri Noyan .Bektaşilik Alevilik nedir. S.263, 264 sayfalardan alıntı.

Trakya'da Babailerinde 7 sayısı üzerine erkânları olması ile Bedreddin'lerin Otman Baba Bektaşilerine benzemektedir. Tasavvufta 7 sayısı insanı belirtmektedir.

Eşik tüm tarikatlarda kutsaldır. Hâlâ Ehli beyt mensupları eşiğe basmazlar. Onu kutsal yapan inancın kökleri Şamanist inançlara kadar uzanmaktadır.

Kapı dört makamdır. Eşik Hazret i Fatma Ana, Sağı Hazret i Hasan solu , Hazret i Hüseyin üstü Hazret i Ali olarak kabul edilir. Kapı niyazı sonrası, Allah, Muhammed, Ali, için üç adet kısa niyaz duraklaması yapılır. 7 sayısı tamamlanır.. Niyaz bitimi çırakları Baba uyarıyor.

Canlar ile görüşmeleri oraya gelenlerin tamamının birbirlerinin den hoşnut ve razı olduklarını göstermesi içindir. Niyaz sonrası belli kişi olunca Baba gelenlere dua yapıyor. Bu canlarda dua sonrası da yine bayramlaşma görüşme adı verilen olayı tekrarlıyorlar. Genel de meydan sofrası sonrası darda durup rızalık istiyorlar. Babanın önünde saf olup duaya duruyorlar.

NİYAZ DUASI.

Allah Allah Şu canlar döküldüler saçıldılar beş vakit namaz ve niyazları bu yollar da Alim ola. Yürüdüğü yollar huri yolu ola. Evliya sultana emanet ola. Bir niyaz ettiler bin namaz yerine yazıla sorusuz sualsiz kullarından eyleye, on iki, İmamların kat erinden (katarından) dizarından sancağının altından ayırtmamış ola. Her akşamlarımız hayır ola canların namazları ve niyazları bu yollar pirimin dergâhında hak kabul ola HÜ.

AKŞAM NAMAZI DUA 'SI.

Allah erenleri canların hacetleri niyazları kabul ola, canlar döküldüler saçıldılar erenler meydanına geldiler niyaz ettiler,akşam namazına yürüdüler,beş vakit namazına yürüdüler beş vakit namaz niyaz bu yollarda hatim ola,yürüdüğü yollar Huri yolları ola,Evliya Sultana emanet ola. Bir niyaz ettiler bin namaz yerine yazıla, sorusuz sualsiz kullarından eyleye ON İKİ İMAMLAR katarından sancağının altından ayırtmamış ola. Her akşamları hayır namazları da Pirimin dergahında Hak kabul ola HÜÜÜ:

Muhiplere dua bitince Baba veya Dede tarafından 3 defa sorulur.

“HEY CANLAR GEÇTİNİZ Mİ GEÇENDE YOLA EYVALLANIZ VAR MI“ diye sorar. Herhangi bir sorun yok ise baba veya Dede tüm canların bir gönül olduğuna ALLAH EYVALLAH HÜÜÜ diyerek her kez in onayını bildirir.

Canlar yerine otururken yerinde niyaz etmesi Bektaşilere benzemektedir.

MÜSEMMA GÖRÜŞME BAYRAMLAŞMA.

Niyaz sonrası babalar ile görüşme pek çok tarikatta vardır. Bize Yaşar Yaşa Dede MÜSEMMA yı şu şekilde açıklamıştı.

“Hazret i Muhammed bir gün kızının evine misafir gidiyor. Bakıyor ki ortalıkta kimseler yok. Eve geldiğinde kapıyı çalıyor. İçerden kim olduğunu sorduklarında Peygamberim diyor. Kapı açılmıyor. Bu olay karşısında üzülüyor .Tam dönerken kızı Hazret i Fatma'yı yanında görüyor. Hazret i. Fatma, Baba içeri girmek istersen kapıya 3 defa vur içerden sana kim olduğunu sorana bende Sizdenim de kapı açılacaktır diyor. Kızının dediğini yapıyor. Kapıyı açıyorlar. Bu gün hala Ehli Beyt tarikatı mensupları Trakya da bir meydan evine girerken ve nasip erkânlarında kapıyı 3 defa çalmaktadırlar. Kırklar Peygambere bazı sırları olduğunu anlatıyorlar.”

Bundan sonraki olaylar müsamaha da geçen olaylardır.

Kırklar ile birlikte iken Peygamberimiz çok sıkılıp terliyor. Kızı Fatma ana da eline bir gül alıp terini gül ile siliyor. Güldeki terin yere döküleceğini sanıp gülden içiyor. Ve yanında bulunan Ali içiyor. Muhammed e Ali çok tatlı gülünüz var diyor. Muhammed de ayağa kalkıp ya Ali Ya Fatma deyip görüşme yapıyor. Bu olay sonradan tarikatlara görüşme müsemma bayramlaşma olarak giriyor. Hâlâ Amucalar'ın Bektaşi ve Bedreddin' ileri birbirlerini gördüklerinde 3 defa birbirlerine sarılarak bu olayı tekrarlar.

Aynı olayın Kırklarda Ali ile Muhammed'in birbirleri ile kardeş olmaları Yusuf'un kardeşi Kenan ile olan eşleşmelerine kadar götürülenlerde vardır. Bu tür olaylara biraz kitap okuyanların konuya ilave edip yakıştırmaları da etkili olmaktadır.

Baba ile görüşme yapılıyor.(müsemma) Akşamlarınız aşk olsun deniliyor. Bu babaya ve canlara tekrar ediliyor. Bir kaç kişi olunca babadan dua alıyorlar.

Şeyh Bedreddin 'in asılması olayında kendi koynundan çıkardığı ip aslında bu gün Babagan kolu Bektaşilerin nasip almada ve hizmet gördürmede halen kullandıkları tığ bent'tir. Ne yazık ki Şeyh Bedreddin yolu nasip erkânında tığ bent bulun olmaması eksiklidir.

Aşağıda verdiğimiz kayıt ta bunu görmekteyiz.

“ Elbisesini kâmilten çıkarmışlar ,mübarek vücudunu üryan ve perişan bırakmışlardı. Müşarünileyh , ölümü tam bir huzur ve teslimiyetle bekliyor ve hattâ özlüyordu. Cellâtlara << Bana az bir zaman aman verin Ab dest alıp namaz kılayım >> dedi. Muvaffak ettiler. Müritleri biraz uzakta duruyorlar , fakat yaşlı gözlerini kendisinden ayırtmıyorlardı. Dervişlerden Mecnun 'u yanına çağırırdı.

Yıkanmasını ve nereye gömüleceğini kısaca vasiyet etti. Sonra müritlerine doğru baktı. Ve derhal yüzünden ulvi bir tebessüm belirdi. Üzerinde bin ihlâs okuduğu deve yününden örülmüş bir ipi cellât a uzattı. Bu ip mutlaka tığ bendi olacaktı.¹⁰

Bu gün Bedreddin 'i muhiplerinin asılması

BEDREDDİN' ilikte İSPAT TERCÜMANI.

Bir talip dergaha gireceği zaman kapıda eşik niyazını yapar ve

“ Allah Allah, Ali genç Abayım men güruhu Naci'yim On iki İmam bendesiyim Mezhebim Hak mezhebidir Rehberim Ali Mürşidim Muhammed Üstadım Şeyh Bedreddin Semavi hiç bir kusurum yoktur. İçeriye girmeme izin var mıdır?Allah evvallah Hü Doost.” diyerek Baba veya Dede ye niyaz a varır.

Bedreddin i meydanında, Meydana oturuş şekli ve niyaza gelme şekli Bektaşilikle hemen hemen aynı şekildedir. Burada akıllara Bedreddin ilik ile Bektaşilik arasında benzerlik kurulmasın. Meydanın sağı mürşide göre Erlere solu kadınlara ayrılıyor. Yaşlılar eğer geç yola girmiş ise onlara niyaza giderken yaşından dolayı öncelik verilmesi yapılmaktadır. O kişinin bulunduğu meydanda eksiklik duymaması içindir. Bu uygulama Bektaşilerde de yapılmaktadır. Esasında niyaza gidilmesi ve meydanda oturulması nasip alış yılına göre yapılmaktadır. Ayrıca her iki tarikatımızda da Misafirler her kez den büyük deyip niyaza önce gönderilmesi tüm Trakya tarikatları için de geçerlidir.

Orada bulunanlar da NİYAZLARINIZ HAK NİYAZINIZ KABUL OLSUN demektedirler.

Bunlara ilaveten dile gelen kısa dilekler sıralana biliyor. Niyaz a giderken el ve ayak mühürleme Amucalar'ın her iki tarikatında hatta tüm Trakya tarikatlarında aynı olduğunu gördüm.

ŞEYH BEDREDDİN 'i erkânında dem (İÇKİ) .

Bu gün Bedreddin'ilerin büyük çoğunluğunda dem vardır. Bunu yok diyen inkâr edenlere şu kaydı okumalarını tavsiye ederiz.

Biz içkiyi, hele meydanlarımızda aşırı şekilde içki hiç savunmuyoruz. Ehli Beyt tarikatlarında demler semboliktir.

Bedreddin meydanında her şeyi açıkça sorduk ve net cevaplar aldık. Dem konusunda da sorumuza Kısmet Baba şu cevabı vermişti.

Bazılarımız haram ile helali ayırtamıyorlar. Biz de meydanlarımızda demleri hazırlarken şerbet ile (Dem'i) rakıyı beraber bulunduruyoruz. Dileyen istediğinden almaktadır. Esasında bizde, haram bir nesnenin bu meydana

¹⁰ Bezmi Nusret Kaygusuz.Şeyh Bedredin Simaveni.S.101.

gelmemesi lazım. Benim inancım ve kanaatim şudur ki < Biz rızasız lokma yemeyiz > .Mürşit Demek Hakka Dayanmaktır. Mürşit meydana geldiği zaman postuna niyaz eder. Bu yolda ben büyüğüm derse hata etmiş olur. Erenler yoluna kim hizmet ederse büyüktür. Ayrıca erenler yolunda, senin benim yolum diye bir şey söz konusu olmaması gerekmektedir. Erenler yolunda ayrılık yoktur.

Dem konusunda açıklık getirmesini istediğimizde şu bilgileri vermişti. Bizde, Bedreddin ilerde dem Kırkların olayına bağlanmaktadır. Biz kırkların gönülü ile muhabbetler yaparız. Biz ehli beyte 12 İmamlara bağlıyız. On birinci İmama yani Hasan-ül Askeriye çıkar tarikatımızın kökeni demişti.

Demler hala eski zamanda olduğu gibi toprak çanaklar ile alınmaktadır. Çanaklarda kulp bulunmamaktadır. Dem alan kişi her iki eli ile kabı tutarak dem görüyor. Bu vesile bir düzende sağlanmaktadır. Demlerde Bektaşilikteki gibi üçleme yapılmamaktadır.

Şaraba ve rakıya kızıl deli denildiği gibi dolu da deniliyor.

Dolu genellikle EVLİYALAR DOLUSU olarak bilinip söylenmektedir. Dolu alan her kez dua sonrası orada bulunan her kez ile görüşmektedir. Bu icra şekli bir bakıma orada her kez ile bir gönülde olduğunu anlatmaktadır. Bayramlaşma adı da verilen bu görüşmede bayramlaşırken EVLİYALAR BAYRAMINIZ KUTLU OLSUN diyorlar.

Bu işlemler bitişinde meydana sofraya bezleri getiriliyor. Demler meydana mürşit sofrasında Saki dedesi ve iki yardımcısı tarafından hazırlanıyor. Dem hazırlanırken aynı zamanda dem almayanlar için şerbet de hazırlanıyor. Şerbetler zaman ve mevsime göre yapılmaktadır. Demler eski usule göre toprak dem kadehi ile veriliyor. Şerbetlerde. Demler hazır olunca kapıdan içeri Kurbancı dedesi giriyor.

DEM (dolu)

Türkiye'deki Aleviler ve Bektaşiler, atalarının âdetlerine uygun şekilde içki içmektedirler. Bunu İslâm' i bir cilâ altında yapmaktadırlar. İçtikleri içkiye, Orta Asya Şamanist Türklerinde << Kansız kurban >> manasına gelen << dolu-tolu >> demişlerdir. Böylece onu kansız kurban niyetine, saç niyetine, ibadet maksadı ile içmektedirler. Ona gösterilen hürmet, içki verilirken (Dolu dağıtılırken) büyük bir sessizliğin hüküm sürmesi, bunu işaretidir. ¹¹

Bu gün halk arasında Kansız kurban olarak bilinen Mum 'dur. Yani yatırlara yakılan mumlar Bektaşi ve Bedreddin'i inancında kansız kurbandır.

KANSIZ KURBAN Mum yakılması hemen hemen her yerde en çok görülen uygulamadır. Mum tarikatta kansız kurbandır. Mum yakılması (Çerağ uyarılması) belli bir tercümanlar okunarak yapılır. Yatırlarda genelde çerağ uyarılması tarikat ehliлерince yapılır. Burada yapılan uyarma kısaltılmış şekilde yapıldığından pek saklanmaz. Esas çerağ uyandırma işlemi nasıplı kişilerin bulunduğu muhabbetlerde ehli kişiler tarafından belli kurallar dahilinde yapılır.

Demler saki dedesi ve iki yardımcısı tarafından hazırlanmaktadır. İki tür dem hazırlanmaktadır. Biri kızıl deli diğeri şerbettir. Şerbetler kadeh denilen küçük cam bardakla demler ise toprak çanaklardan verilmektedir. Bunlara da DEM KADEHİ denilmektedir. Genelde dem kadehlerine verilen içki verilen kişi tarafından bir defada içilmektedir. Saki dedesi her kişinin içki bünyesi veya karakterine göre ayarlama yapmaktadır. Babalar saki dedesine hiç bir zaman dem konusunda bir .baskı yapmamaktadır. İlk önce dem Saki dedesi tarafından içilmekte bu bir nevi kontrol amacıyla da olabilir. Daha sonra ilk dem Babalara ve dedelere verilmektedir. Demeler saki dedesinin alması ile başlar yine dem verme işlemi saki dedesinin en sonunda dem görüp halktan baba vasıtasıyla rızalık alması ile bitmektedir. Demleri saki yardımcılarını canlara ulaştırmaktadır. Dileyen şerbet içebilmektedir.

Daha sonra ŞEMLE kuşanmaya sıra geliyor. Baba kendi şemle sini kendi kuşanıyor. Her şemle bağladığı dedenin şemle deki dudak izine benzer yerden öpüyor. Şemleler kişilere ait değil yani bir şemle sahibi dede Hakka yürüyünce(Vefat edince) geride kalan aile halkı bunları en kısa zamanda bağlı olduğu Babaya teslim ediyor. Eğer kısa zaman içinde bir kişi dede olacaksa ona da teslim ediliyormuş. Eğer dede sayısı arttırılacak olursa Yeni bir şemle yapılması gerekmektedir. Bunun için eski bir Şemle'nin bir kenarında bir parça alınıp oraya dikiliyormuş. Şemle bezlerine SEREZ BEZİ diyorlar. Bunların Eski zamanda Serez den alınıp yapıldıklarını söylüyorlar. Eğer

¹¹Eröz, Mehmet. Türkiye'de Alevilik Bektaşilik. S.314.

Baba şemle bağlama zamanı dede ye şemle bağlamaması demek dedenin hesap vermesi anlamındadır. Şemle bağlanır iken dedeler ellerini niyaz ederken yaptıkları gibi ellerin yana açarak parmaklarını bitişirmeden omuz hizasında tutuyor. Şemle bağlanması ilk defa babanın sol yanındaki deden başlanmaktadır. Meydan sofrasına dedeler harici oturanların başlarına mutlaka bir başlık almaları gerekmektedir.

Vazifesinin başına gidecek olan kurbancı dedesi Şemle sini bağladıktan sonra dem görüp babanın duasından sonra vazifesine dönüyor. Gitmeden evvel görüşme yapar öyle gider.

Kurbancı Dedesi kapıya yaklaştığı zaman meydan sofrasında Mürşidi veya Dedeyi aynı zamanda halkı da uyarır. HÜ AŞK OLSUN ERENLER deyip meydan sofrasını ve halkı uyararak giriyor. Niyazını yapıp duasını alıp oradakilerle görüşüyor. Dedeler tamam olunca Baba oradakilerden rızalık alıp Şemle sini kuşanıyor. Baba şemle yi kendi bağlamaktadır. Eğer o meydanda birden fazla Baba var ise en kıdemli olan diğer babaların Şemlelerini kıdem sırasına göre bağlar.

Şeyh Bedreddin 'i erkânına göre canlar arasında hesaplaşma veya hak arama Mürşidin ve dedelerin Şemle kuşanmasından evvel yapıyormuş. Eğer bir Mürşit veya dede HAK ARAMA yapmazsa şemle sini kuşanamaz ve o meydan açılmazmış. Zaten mürşit gül kuşanmadan evvel rızalık alması bunu kanıtlamaktadır. Bir Baba veya Dede Hakka yürüdüğü zaman Şemle sinden bir parça kesilerek kefenine konuyormuş.

GÜL KUŞANMA.(ŞEMLE KUŞANMA)

Şemle de, Örtü, sarık, destar, taylasan anlamlarına gelmekte; tarikat geleneğinde başa bağlanan dolama sarık, destâr'a karşılık gelmektedir.¹²

Bedreddin i erkanında ŞEMLE ye gül de denilmektedir. Baba erkana göre gül kuşanmadan evvel halka hitaben şu kısa konuşmayı yapmaktadır.

" Ey cemaat biz Babalar ve Dedeler GÜLLERİ kuşanacağız ,dergah kuracağız. artığı eksiği olan söylesin artığı eksiği olmayanların cümlesi Hakka bir niyaz eylesin " diyor.

Baba halk arsında gül adı da verilen ŞEMLE' sini " Cümlenin rızası ile deyip " gülünü kuşanmaya başlıyor.

En son olarak kurbancı dedesi gül kuşanıyor. Ve Kurbancı dedesi vazifesinin başına gitmeden evvel dem görüp gitmektedir. Baba bu arada Kurbancıya kısa bir dua yapmaktadır. Kurbancı da vazifesine giderken izin isteyip vazifesinin başına dönmektedir. Kurbancı giderken " Destur erenlerim " diyerek ayrılmaktadır. Bedreddin' meydanı açılması için en az 3 dedenin şemle kuşanması gerekmektedir. Baba da " Destur erenlerim "hayırlı işler, hayırlı vazifeler demektedirler.

Baba şemle yi kuşanacağı zaman her kez ile görüşüp (Meydanda) rızalık alıyor. Görüşme yapıyor. Başına bağlanan Şemle ye halk Gül adı veriyor. Baba şemle kuşanınca orada bulunanlardan ilk önce meydan sofrasındaki dedeler GÜLÜN MÜBAREK OLSUN diyorlar. Daha sonra tüm meydandakiler aynı temenniye yapıyorlar. Gül ardından baba dua yapıyor aynı duayı tüm dedeler de icra ediyor. Meydan sofrasına sadece dedeler ve Babalar oturuyor.

Sonra her dede ye şemle yi Baba kuşatıyor, duasını okuyor. Dedelerin şemleleri bağlı bulunduğu Baba da saklanmaktadır. Eğer bir dedenin daha evvel bir hatası var ise bu an Babaya ikaz edilerek Gül kuşanması engelleniyor. Bu bir nevi rızalık olarak görevi devam ettiriyor. Bu dedelerin her kurbanda sınanması şeklindedir. Rızalık alan her dede şemle kuşatılınca ilk önce mürşit " Gülün mübarek olsun " diyor sonra diğerleri bunu tekrarlıyor. Baba her dedeyi Şemle kuşattıktan sonra onu alnından öpüyor. Gülü kuşanan gülün mübarek olsun diyenlere ALLAH RAZI OLSUN diyor. Meydanda en az 3 dedenin şemle kuşanması yapılması gerekmekte imiş.

Şemle kuşanması ardından ilk dem Saki dedesinden İmama Cafer postunda oturan dedeye ve ondan sonra baba ya veriliyor. Daha sonra diğer dervişlere veriliyor. Meydan sofrasına dervişler haricinde oturanlar bu yola hizmet etmiş en az dedeler kadar hizmet etmiş kişiler olabiliyor. Şemle kuşanan dedeler haricinde meydana oturan veya oturmasına izin verilen kişiler mutlaka başlarına bir şey örtmek zorundadır.

Trakya da Amuca Kabilesinin Bektaşilerinde meydan açılmadan evvel Mürşitler " Ey canlar birbirinizden hoşnut ve razı mısınız " diyerek canlar arasında dargınlıkların olup olmadığı sorulmaktadır. Dargınlıkları olanlar

¹² Müfid Yüksel.Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin S. 155.

meydan açılırken içeri giremez. Girip de söylemeyenler sorumludurlar. Babaların gülbank çekerken ve erkan açarken şaşırımları halinde meydandaki canlar arasında aramızda dargınlar var denilmesine yol açmaktadır.

Çıraklar Kur'an dan okunan ayet ile uyarılmaktadır.

Baba tekbir evvel şu tercümanı okur.

Bismillahirrahmanirrahim.

Allah-ü nûr-i -semâvât-i ve mafilert menzellezi yeşfehü inde hu illah bihizni hu Şeyh Bedreddin elinden hüdaya tekbir edelim bir elden bir ele.

Allahü ekber allahü ekber Lâ ilahe illallah allahü ekber Allahü Ekber velillah ilhamd tekbir Ayn-ı Cemlerde 12 kalan zaman 9 defa getirilir.

Bu Ayet Kur'anı Kerimde 24.cü sure olan Nûr suresinin 35.ci ayetinden bir bölümüdür.

Türkçe si: Çalab yere ve göğe nur verendir. Onun nuru içinde bir çerağ bulunan kandilin ışığı gibidir.¹³

Nur ayeti diye tanınan bu ayet ,Bektaşî Ayn-ül cemlerinde ve namaz akşamların da Çerâğcının Çerâğ uyarma erkânından sonra ,Mürşit tarafından okunur. Mürşit bunu arkasından Türkçe Çerağ gülbankını okur.¹⁴

Bu ayetin tamamı şu şekildedir.

Nur ayeti .Bölüm:Tanrısal ışığın dışa vurulması.

Tanrı göklerin, yerin ışıklar verenidir
Bu nur, içi çer âğlı kandil nuru gibidir
Bu çer âğ bir billurun içindedir, bu billur
Parıldayan bir yıldız gibi balkıyıp durur
Yakılır doğuda batıda olmayan
Mübarek kutsallaşmış bir zeytin ağacından
Onun yağı bir ateş ona değmese de pek
Ona dokunmasa da sanki ışık verecek
Nur üstüne nurdur o ...Tanrım pek iyi bilir
Kimi dilerse onu bu nuruna iletir
Her şeyi bilen o 'dur.¹⁵

Çırak uyarıldıktan sonra meydanı açan Baba veya Dede çırak dua sı yapar.

ÇIRAK DUASI.

Allah erenlerim evliyanın çırağını aydın ola cümle alem şavkı vura gökten Cebrail indirmiş Ola. Muhammed Ali efendimiz uyandırmış ola cümle aleme şavkı vura çırak yakan canlara da Pirimiz Bedreddin Sultan efendimiz Ceddimiz Abdal Ahmet ve Hacı Tahir Sultanlarda yardımcımız ola Hü...

DARA DURMA.(yük indirme)

Çırak uyarıldıktan sonra tekbir sırasında babanın sağındaki Dede çırağı eline alıyor. Çırakların uyarılması sonrası kurban kesenler dara kalkıp için her kez den rızalık alıyor. Dara genelde kurban sahipleri veya vekilleri erli bacılı olarak kalkmaktadır. Dara kalkanlara saki dedesi dem vermektedir. Bu DAR ERKANI uygulaması Bektaşîlerin DAR ERKANI İLE benzerliği yoktur. Babagan kolu Bektaşîleri dar erkanını bir canın Hakka

¹³ Bedri Noyan.Bektaşîlik Alevilik nedir.S.282.

¹⁴ Bedri Boyan.Kur'anı Kerim Türkçe- Şiir .S.746. 4 nolu not açıklamasından.

¹⁵ Bedri Boyan.Kur'anı Kerim Türkçe- Şiir .S.421,422

yürümesinin 40.cı gecesi yapmaktadır . Babagan kolu Bektaşilerinde Dar 'a mevtanın varsa nasip kardeşi yoksa onun yaşında nasipli kişilerden dara kalkmaktadır

Şeyh Bedrettin ilerde Meydana eksikliği için bir miktar sembolik para bırakıyor. Darda duranlar meydana oturduğu yerden ayağa kalkıyorlar. Bundan sonra mürşit ve ardından dedeler tarafından dualar yapılıyor. Bu arada baba kurbanı kesen kişilere 3 gün yol hakkı için bir gün de Hak için oruç tutma veriyor. Babalar kendileri bu orucu veriyor ama orucu sadece kurban sahipleri tutuyor. Bu her kurban adağında ve hizmet tazelemede yapılıyor.

Dem' e DOLU adı da veriliyor. Dolu genellikle EVLİYALAR DOLUSU olarak biliniyor söylenmektedir. Dolu alan her kez dua sonrası orada bulunan her kez ile görüşmektedir. Bu icra şekli bir bakıma orada her kez ile bir gönülde olduğunu anlatmaktadır. Bayramlaşmanın adı da verilen bu görüşmede bayramlaşırken EVLİYALAR BAYRAMINIZ KUTLU OLSUN diyorlar. Bundan sonra sesi güzel olan ve Kur 'anı kerim i ezbere veya kitaptan okumaya bilen bir kişi tarafından her hangi bir ayet okunmaktadır. Bu okuyan kişi herhangi bir kişi olabiliyor.

Ve meydan YUNUS 'un zigri meydan açılıyor. Daha sonra meydana Cebrailler geliyor. Cebrailler burada (tığlanma) tekbirleniyor. Cebrailler (Horozlar) burada dedeler tarafından parçalanarak kemiklerinden ayrılıyor. Meydana pişmiş tavuklar getirilerek dedeler ve meydan sofrasındakiler tarafından parçalara ayrılmaktadır. Tavuklar ile beraber karabiber karıştırılmış tuz da getiriliyor. Tekbirlenince üzerine karabiberli tuz serpiliyor. Cebrailler tek birlenmesinden sonra sofralar döşenmektedir. Sofralar hala geleneğe uyularak Bedreddin'in zamanındaki gibi çatalsız siniler ile getirilmektedir.

Baba veya Dede canlara hitaben “ Canlar sesimizi keselim Cebrailleri tekbirliyeceğiz” diyerek meydana bulunanları ve tüm halkı uyarır. Her kez diz üzeri çökerek dua için hazırlanır.

Meydan sofrasında bir muşamba veya sofra bezi haricinde ağaç sofra yok, birde kaşık getirilmektedir. Çatal getirilmiyor. Diğer sofralar siniler ile getiriliyor.

Yine Bayramlaşmalar yapılıyor. Bu arada şunu belirtelim Bedreddin'iler hala sofraları bir bez veya bir örtü üzerine döküyorlar. Sofra örtüsü üzerine her hani bir sofra veya sini tepsi konulmamaktadır. Ayrıca hala çatal sofrada yerini almamıştır. Cebraillerin parçalara ayrılması ardından üzerlerine getirilen kara biberli tuzdan serpererek Mürşit ve dedeler tarafından tek birleşip duası yapılmaktadır. Daha sonra çörekler kesilmektedir. Meydandan Cebrailler sonra mutfağa götürülerek tüm sofralara eşit şekilde pay edilmektedir. Tüm her kez e sofralar hazırlanıp döşeniyor. Çörek kesilirken acaba Bektaşî karındaşlarındaki gibi içine para konulup konulmadığını sorunca, çörekler para konulduğu söylendi. Burada niyet ile arama 12 imamlara yapılmaktadır. Amuca kabilesi geleneklerin de çörek kesme âdeti her muhabbette ve bazı özel durumlarda yapılır.

SOFRA DUASI

Nimeti celil bereketi Halil şef atı ya resul Allah Allah ,Allah erenleri Hak dergahında kabul ola nimeti dülek ziyade ola,biz eksiktik Hak pirler arttura soframıza Hızır aleyhiselam otura , artta eksilmeye taş dökülmeye kara kuşlu babaya emanet ola.Yaza iyi rahmetini gani bereketini döküp saçivermiş ola. Gelelim Şah Otman Baba ya gökyüzünde 7 yıl bulut sürmüş kem bulutları gelirse dağlara taşlara medetsiz kırlara sapıtıvermiş ola. Adem baba çiftçilerin piridir. Çiftçilere bereket kollara kuvvet ambarlardan eksik etmeye keselerine Halil İbrahim bereketi vere, Mikail baba da ekmekçilerin piridir. Kayırıp kotaran pişirip getiren canlar erenler evliyalar yardımcıları ola biz kandık Hasan Hüseyin efendimiz daha ganisini görmüş ola bu yollardan geçmiş anaları babaları vardır. Dedeleri aba ecdatları vardır hep beraberce doylanı (doymuş anlamında) vermiş ola lokmalarda pirim dergâhında hak kabul ola Hüü. Lokmalarınız kabul olsun.

MUHARREM ve ORUÇ

Matem ayı girdiğinde bir Baba veya Vekil Baba veya Dede canları bir gece evinde toplar. Bu vesile ile alınacak şeylerin listesi ve parası nasıl toplanacağı konuşuluyormuş. Toplanan para fazlası gelecek yıla aktarılıyormuş. Yetmediği zaman ilave para toplanıyor. Baba veya vekil kişi, orada bulunanlara hitaben “Canlar şu günün gecesi Matem başlıyor. Sabreden gücü yettiğince matem orucunu tutmalıdır diyerek söze başlıyormuş.

İlk başlangıcı ise şu şekilde yapılıyor. Temiz bir yerden bir parça toprak alınarak Baba veya vekil Dede tarafından erkân a göre oruç başlatılıyor. Gülbanklar çekilip çıraklar uyarılır. Muharrem orucu tutacaklar burada niyet ederek üç yudum su alarak matem orucuna niyetlenir. Oruç süresince su içilmiyormuş. Tuza kuru ekmek banarak (Ekmek ,katiği da tuz) tutuluyormuş. Burada kesin olarak bir gün sayısı olmamakla beraber en az 3 gün

tutulmalı imiş. Bu şartlarda 12 günü tutana pek az oluyormuş . Eğer bu 12 günü dayanarak tutanlar bir kurban kesiyormuş. 12.ci günün akşamı çorba (Aşure) kaynıyor. O akşam Baba tarafından duası yapılarak sofralara getiriliyor. Bektaşilerdeki gibi okunan bir mersiye'nin var olup olmadığını sorduğumuz da böyle bir mersiye'nin olmadığı isteyen böyle bir mersiye yazıp okuyabilir denilmişti. Orucun süresinde su hariç sulu gıda veya meşrubat türü şeylerin alınıp alınmayacağını sorduğumuz da biz Hazret i Hüseyin Efendimizin yaşadığı o günleri ,o anı yaşamak istediğimiz için kuralı değiştirmeyiz demektedirler.

Bir Bedreddin'i muhibbi bir mersiye yazıp okuması halinde bundan memnurluk duyacaklarını ifade ediyor. Bunu da şu hadise dayandırıyorlar.

Hazret i Muhammedin 'in Ehli Beytime 2 satır mersiye yazan aşk ile bu uğurda göz yaşı dökenler ölünce cehennem yüzü görmez demiş. Oruç süresinde Hazret i Hüseyin'in çektiği cefa ve acıları biz de duymak o isteriz diyorlar.

Muharrem erkanında o gece tüm dualar Hazret i Hüseyin dergahına diye başlayıp dualar en sonunda Şeyh Bedreddin 'e bağlanmaktadır.

Serez'li PİR SULTAN'IN zikri Bedreddin' ilerdeki orucu bize açıklamaktadır.

Matem aylarında şehit düşüldü
Akan damarında al kan bulundu
Tutmayanlar zahir batın anıldı
Erenler onlara hasım olunuz

Erenler evliyalar kolunca gider
Birini tutana Hak yardım eder
İkisini tutanın önünce gider
Böyle nasip oldu mu mümin olana

Üçünü tutana sual sorulmaz
Dördünü tutana azap buyrulmaz
Beşini tutana sual sorulmaz
Böyle nasip olmuş mümin olana

Altısını tutanlar bunda Hak olur
Yedisini tutanın kalbi pak olur
Sekizini tutanlar cömert hal olur
Böyle nasip olmuş mümin olana

Dokuzda soyunup donlar yuğulur
Onunda arınıp esvap giyilir
On birini tutanlara kurban buyrulur
Böyle nasip olmuş mümin olana

PİR SULTANIMIZ yüreklerimiz gümledi
Mümin olan canlar böyle dinledi
On ikisi tutanların aşı kaydadı
Böyle nasip olmuş mümin olana.

(Bu nefes Kırklareli'nin Çeşmekolu köyünden Gablı Mustafa Güvener 'in defterin den alınmıştır).

AMUCA KABİLESİNİN ŞEYH BEDREDDİN 'İLERİNDE SEMAHLAR.

Yine 15.yüz yılda Şeyh Bedreddin'in müritlerin de semah yaptıkları anlaşılır. Bedreddin'in ağzından yazılan Varidat 'ta semaha izin verilir. Varidat'ta semah ile ilgili bölüm şöyledir.

"Oyun ve eğlence oyaklayıcı demektir. Bunlarla Halkın Haktan alıkonulması anlatılmak istenir. Yaşam ise, bir oyalamadır."Dünya yaşantısı bir oyalamadır" ayetiyle, (Muhammed suresi 36) buna değinmiştir. Bunların iki

yönü vardır ,biri hakka yönelip başkayı bir yana atmak ,öbürü, başka ile uğraşıp Hakkı bir yana atmak. Her iki yönünde haramlığını ,tikindiriciliğini ,helalliğini, mubahlığını göz önünde tutmak gerekir. Tanrı hemhal olup ,gayriye uzak kalmak helal, Tanrı 'yı unutup gayriyle hem hal olmak mekruhtur,yani tikindiricidir. Bunlardan biri olan semah (Semav) ,varlığını tanrıya adanmış ,yüreklere arınmış kimseler için helaldir. Çünkü bunlar güzel seslerle gönüllerini yüce Tanrı ya yükseltirler ve içlerinde dünya düşüncesinden zerre bırakmazlar. Hak ile dolarlar. Hakka yönelen herhangi bir şey Müslüman'a haram kılınır mı ? Böyle bir şeyi insana haram saymak ,Müslüman a helal olmaz.¹⁶

Büyük gülbanktan sonra Şeyh Bedreddin'iler de erkanlarına göre semaha sıra gelmiştir. Semaha Saki dedesi ile iki yardımcısından biri ile başlanıyor. Sema dönülürken döneneler ŞAH ŞAH diye ritim tutuyorlar. Daha sonra üçler semahına üçüncü kişi saki yardımcısı katılmaktadır.

Semadan sonra sema dönenler birbirleri ile bayramlaşıyorlar. Baba halktan rızalık istiyor. Ve dua yapıyor. Ardından dedelerin hepsi dua yapıyor. Semahlar saz eşliğinde yapılmaktadır. Babaların saz çaldığı gibi dedelerde sema nefesi çalıyorlar. Burada sazın kimin çalacağı diye bir kaide yoktur. Trakya da Ehli Beyt tarikatlarında hiç bir zaman toplum yapısını bozacak kaidelere rastlanmaz. Bu zikir sonrasında bir tabak kurban getirilip her kez e birer yudum aldırıyorlar. Tabağı kurbanı gezdiriyor. Daha sonra kurbanlar tüm sofralara veriliyor. Bu uygulama Babagan kolu Bektaşilerinin Balım Sultan (Tuz) ve Cebrail gezdirmelerine benziyor. Kırklareli de ki Amuca Bektaşilerinde bu tür uygulama vardır.

Üçler semahına kalkanlar birbirlerinin ayaklarına basıyor. Ve yere niyaz ederek semaha başlıyorlar. Bir can semah ederken başka bir canı semaha kaldıracak ise sadece elini ona doğru uzatması yeterlidir. Babalar hariç her muhip Dede semaha kalkmaktadır. Babaların semah etmemesinin nedeni Baba semaha kalkarsa kaldıran bir muhabbet açması gerekmektedir. Şu ana kadar bu olay bir defa gerçekleşmiş. Üçler semahına kalkanlar birbirlerine sarmaşarak bir ufak daire çiziyorlar. Bu üç kişi zigir söylenirken şunları devamlı bir ahenk ile tekrarlıyorlar.

Üçler semahı Saki dedesi ve yardımcılarının katılmasından sonra diğer muhiplerin katılması ile 12 kişi tarafından dönülüyormuş. Bu gün genelde meydanların dönüşü müsait olmaması nedeni ile 7 kişi tarafından dönülüyormuş. Bedreddin'i erkanına göre 12 kişi bu semahı önerken bunların 9 tanesi er 3 tanesi bacı oluyormuş.

Ardından kırklar semahı yapılmaktadır. Yine burada semaha kalkanlara semah sonunda dua yapıyor. Kırklar semahı ardından meydana er ve bacılardan zikir (nefes) okuyanlar olmaktadır. En son olarak Koyun Baba semahı dönülmektedir. Bu semaha er ve bacılardan katılanlarda sayıca sınırlama yoktur. Dileyen her kez katılabilir. Bedreddin'ilerde Babalar semah etmemektedir. Eğer Babanın semah etmesini dileyen olursa yeniden bir muhabbet açması gerektiği için Babalar şimdiye kadar bir defa semah döneni olmuş. O da çok ısrar üzerine. Baba erkân yürütür semah etmez deniliyor. Semah Bedreddin'i her türlü muhabbetinde mutlaka yapılmaktadır. Yalnız Kara oğlunun zikrinde bir bacı bir er olduğu yerde ellerini kavuşturup açıyor. Ellerin parmakları açık avuç içi yukarıya doğru olarak olduğu yerde duruyorlar. Buna da gül yapıyor deniliyor.

Sözümüzün sonunda Şeyh Bedreddin inancına gönül vermiş ve hizmet edenler ile adı BEDRETTİN GÖNLÜ BEDRETTİN OLANLARA SELAM OLSUN

Bu bildiri Gazi Üniversitesinin 17.18.19 Ekimde 2.ci Uluslararası Türk Kültürü Evreninde Alevilik Bektaşilik Bilgi Şöleninde sunulmuş ve bu Bilgi Şöleni bildirileri 2 cilt halinde basılmıştır.

¹⁶Fuat Bozkurt .Semahlar.S.44,45